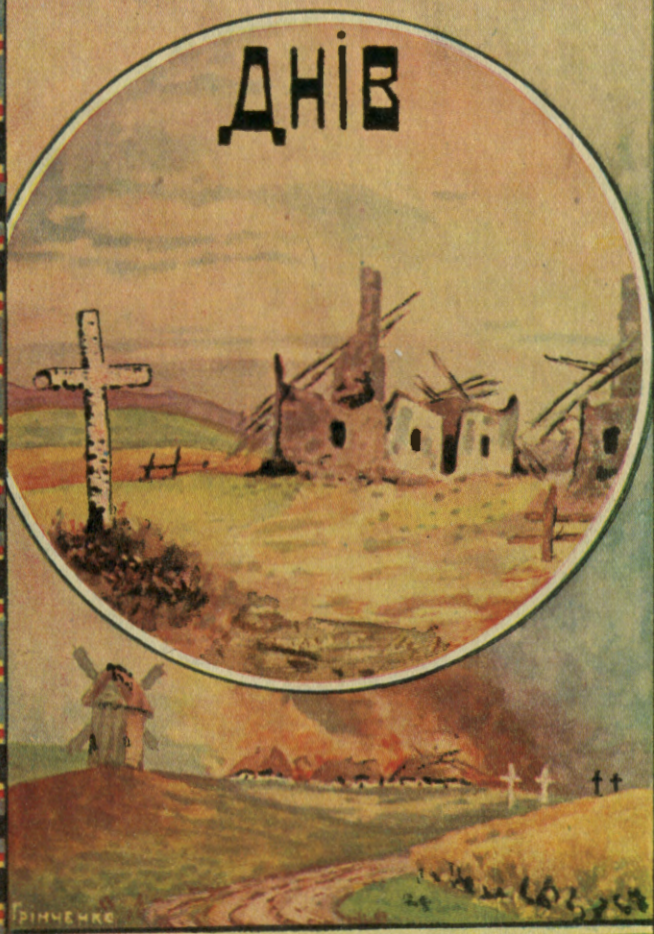

Л. ЗАВІРЕНКО.

З БУРХЛИВИХ ДНІВ

Л. ЗАБІРЕНКО

З БУРХЛИВИХ ДНІВ

1948

I

ЗМАГАННЯ

ДРУГА БУРЯ

І знову буря прошуміла,
І знову в світі горе й сум,
Знов загостила гіркість сіра,
І грім гармат... В неволі воля...
Європа знов пішла на глум.

Мов в забуття йдуть люди вбогі,
Одне зідхання... Важко є!
І сонечко, що сяло любо
В просторім небі та голубім,
Забагровіло — не своє.

І знову вітер полем віє...
І волю в світ десь проганя...
І знову люди безнадійні
За волею... Світ буревійний. —
Хіба пішла десь навмання?

Або сховалась на дні моря,
А може в хвилях хлюпотить,
А може ген в блакить просторі,
Де вічно-сяйні вільні зорі,
Без волі в світі важко жить.

Де ж ділась ти, о люба воле!
Хіба між добрими людьми?
Дивись — у нас криваве поле,
Знов ураган — життя й так кволе,
Без долі й щастя журні ми.

1939

НАЛЕТ

Сіро-зловіщі орли налетіли,
З грюком та шумом у вирі,
Чорно-журливі дні й сірі...
Місто рухливе вмить заніміло.

Люди збентежені товпляться — лячно!
Миттю до сховищ, — всі рівні;
Навіть, як хтось був наївний,
В дружбі із ближнім жив необачно.

Раптом, як грянули громи зловісні,
З брязкотом сипалися шиби...
В стелях погнулися шини,
Аж до основів здрігнулося місто.

Люди — рятунку! — Моляться: „Боже!
Ой, як були ми незгідні?...
Будьмо в цю мить — своєрідні,
Все залишім, що недобре й вороже“.

Люди тривожаться журно в пивницях,
Товпляться, задуха й тісно...
Смерть навістила зловісна: —
„Ох, відшукаю — хоч скрилися би в крицю“.

Сіро-зловіщі шугнули й сховались,
Ген полетіли й немає.
Дехто ще дише й конає...
Інші навіки зо світом простились.

Буря замовкла, буря притихла,
Місто лишилось у тиші.
Люди зо сховищ — як миші...
Дивом дивуються, мов онімілі!

Жах огорнув, жах лячний, до розпуки:
Чують і зойки й стогони...

Люди нещасні, люди бездомні, —
Дантове пекло — тут сльози і муки.

Мати, ридаючи, руки ламає:
Ох, нещаслива ж година!...
Бомби пошарпали сина,
Часточки тіла до купи збирає.

Он знову жінка тиняєсь марою,
Йде поміж згарища й купи...
Лячно стриба через трупи...
Мужа немає — лишилась вдовою.

Скільки у звалах є розбитих гранітів
В муках ридаючи — плачуть...
Сонця вже більш не побачать,
Сонце їм більш не засвітить.

Мов би шуліка, мигом шугнули,
Наче б ті шершені-бджоли
Люди налет той відчули,
Скільки ж з налету сном вічним заснуло!

19. 9. 1939

З М А Г А Н Н Я

„І поллється сторіками
Кров у синє море...“
Т. Шевченко

Тяжєський час, останній день,
Під звуки громових пісєнь,
Під громом канонади;
Вона невичєрна із благ,
За Неї йде кривавий змаг,
За Неї йдуть громади.

Чужі, як хмари, йдуть на штурм,
І ломиться залізний мур,
Блиск списів мов би коси...
Веселка з обрію мигтить,
Вся людська творчість никне вмиць
Й борці лягли в покоси.

Вгорі заграва й сірий дим,
І ворон дзюбом вже лихим,
Нєситим — довбе очі...
Бо Провидіння дало суд,
Бо правду ненавидів люд,
Ішов у пїтьму ночі.

Ідуть валки без краю край,
У пєкло замінився Рай! —
Ідуть у перегони...
А ти навіки та сама,
На все нєначе би нїма,
Хоч зойки і стогони.

1943

К Р І З Ь Т Е Р Н И

Йшли борці в багровій діядемі,
До сонця йшли, — воно полярна далеч,
Здавалося, поборять чорну темінь,
І рідний край осяє правди велич.

Крізь терни йшли діди разом з батьками,
Із вірою песучи часто глум...
Поля вкривали білими кістками,
А нам лишили спомин сумних дум.

І ми ідем хіба в зареві ранку?
І думи знов... І журні знов пісні...
У наполомі хмар... Весни світанку.
І сльози знов... І серпанкові дні.

По днях важких наступить переміна,
Спочинок милий — небо зверне зір
Зоріє день!... Обніме батько сина.
Повірють: невіра й маловір.

1940

ВІТРИ

Коли вітри у цьому світі віють,
І осоружні бурі грізно б'ють,
Я в кораблі. Ймення його: „Надія”.
Безпечно в Нім! — Не можна потопнуть.

А компасом — святі небесні зорі,
Без помилок, бо в них немає змін.
Туди дивлюсь! Моїм не кривлю зором;
Й тихцем пливу в далеку далечінь.

Голуба синь, як море... Там: Юпітер,
Венера, Марс... Там вічно Божий Храм.
Тут всі зусилля людські йдуть на вітер
У змаганні щоденних панорам.

Тут море — світ. Свої він творить етери,
Технічні етери, що прямують в вир...
І губляться в незбагненім етері,
Як ураган серед бурхливих хвиль.

Коли вітри у цьому світі віють
І бурні хвилі серед моря б'ють,
Я в кораблі, безпечний він — „Надія”,
Бо Сам Господь керує просто путь.

1942

С П О М И Н

Вже рік пройшов. — Неділенька святая,
І сонечко так сяло й світило!
А серце каменем важким давило...
Здавалось, згинем, здушить доля злая.

Ось рік пройшов, як нерви людські струни.
В напруженні в високості сопрано!
Хоч сонечко чудово сяло рано!
Але в душі були сумні буруни.

В природі скрізь немов в святих святая,
Цвітки в полях, і незабудьки сині,
Хилились ніжно наче б у святині,
Весною пахло скрізь, — але не тая.

Здавалось, більш не буде, як бувало?
Здавалося, що щастя днів вірвалось.

М О Л И Т В А

О, Господи! Чи Ти пішлиш ще волю?
Пішли! Хай спадуть журно люті пута.
Хіба б була навіки вже закута?...
Хіба б нести, навіки долю кволу?

І молять люди: — „Боже наш Єдиний,
Ти чудотворний, добрий, всепробачний,
Пробач, прости: — Були ми необачні
І зір наш — Сам зверни у небо сине“.

„Спрямуй на шлях любови, щастя й мира,
Дай воскресення, із мертвих дай повстати!
Дай щоб засяло сонце благодати!
Дай щоб у щастя — возродилась віра!

О, Боже наш — пішли нам добру долю!
Кайдани скинь і виведи на волю!“

В И Д І Н Н Я

Минала піч. — Неділенька святая.
Схід рожевів — лиш почало світати,
Ще тиша скрізь, вмиль заревли гармати...
Орлів крицевих — тьмущо-тьменна згряя.

Прокинулись зпросонія сонні люди,
Здумілися... почули зойк й стогони...
І трупами стелилися загони...
Не йняли віри: — Привид, сон, чи чудо!?

Як піднялося сонце в небо синє,
Й засяяло рожево з-за обрію
Вже тисячам навів закрились вії
Здавалось — Бог про світ: забув, — покинув.

Ось дійсністю і привиди й уяви: —
Міста і села в згарищах в заграві.

1942

ТРЕТЯ ВЕСНА

I

Вже третій рік — Весна,
Весна, — О, Боже милий!
Ти добрий і тепер,
Хоч в вирі світ бурхливий.
Хоч смерть у перегін
Летить на хижих крилах...
І людське тут життя
В бурхливих тоне хвилях.
І хвилі бурні ці,
Пурпуро-люті хвилі,
Притихнуть вмиль, як Ти,
Прикажеш Боже милий.

II

Вже третій рік весна,
Незмінна, як рік-річно.
Вдягнулась в зелен-гай,
Як ліс зелений вічно,
Й шумить дрімучий бір...
В нім сосни та ялиці,
Пташки співають скрізь,
Усюди пісня лється!...
До Бога до небес.
Бо Він Творець природи!
Його, щоб славить, їм —
Немає перешкоди.

1942

Я К С О Н

Як сон проходять журні дні,
Як мить ідуть століття.
В житті крилаті буруни,
Проте ще сонце світить.

Й думки нестримні між людьми,
Що скаже день наступний?
Не кажуть люди: — „Браття ми.“
А вітер стогне лютий.

Десь в серці батько тулить біль...
Слізьми умилась мати...
Братам за шкіру сиплять сіль...
А син десь ломить ґрати...

Як сон проходять журні дні,
Неволя йде століттям..
Кайдани спадуть — буруни,
Як сонечко засвітить!

З Д А В А Л О С Ь

Здавалось, що сонечко зійде,
Засяє і світ ввесь освітить.
Здавалось, що мир ось-ось прийде.
І тільки здавалось...

— Скажіть же?!

І знову щось холодом дише...
І знову щось осінню віє...
Історія знов щось запище? —
Невідомі світу події.

Ф. н. М. 24. 6. 45

П І С Н Е!

Пісне ріднесенька, горем оспівана,
Ти все велична, свята.
Ти невмовкаюча, завжди співучая,
В радісні й журні літа.

Пісне ріднесенька, горем оспівана,
Часто буваєш в чужих,
В світ десь далекий, бурею кидана
Все ж оживляєш мертвих.

Пісне ріднесенька, пісне всеславная,
Пісне ожилих надій.
Богом нам дана, вічно співучая, —
Лишь в журні дні у вирій.

ПОХМУРНО

Немає гірш, коли в житті похмурно,
Як в світі цім не сонце, тільки хмари.
Коли вістки, немов би ті примари...
Немає гірш, коли на серці журно.

І думаш: чи час вже наблизився,
Що душу вбогу 'огорта непевність...
А до вишин підноситься нікчемність,
І ніби світ імлою приодівся.

• І марево у душу лізе: — „Завтра?“...
А завтра ще німе, тверде, як криця,
Бо ще злоба жбурля кукіль в пшеницю,
І люта смерть і гріх стоять на варті.

... ЛІСОВА ТИША

Серед лісової тиш-тиші,
Хоч в світі ще бурі зловісні,
Не журиться ліс і в затишші
Співає чаруючу пісню...

Співає, хоч гострі сокири
Рубають... і шарпають пили...
Співає він людям, — щоб люди
Жорстокість свою затопили.

Сидів я при ватрі горючій
І слухав я пісню чудову.
Забув про всі болі болючі,
А серце раділо з обнови.

Зо мною кількоро ще другів
З народів усяких і родів,
В нас рвалися злобні напруги,
Бо ліс нам співав й верховодив.

Сидів я і слухав цю пісню
У пізні дні грудня, у тиші,
Забув про всі бурі, бо пісня
Здавалося ось-ось заколише.

Беліц, 22. 12. 44

ТАБІР

Ось табір вам. Чи як ще там зовіть.
Хай: — лягер, обуз, збірний пункт, кошари.
Всіляк зовіть... Який із цього плід?
Як в ньому сум і чорно-сірі хмари.

Скрізь сум — довкола ржаве павутиння,
Який химерний, дивний той павук.
Вгорі блакить, там сонце, небо синє, —
Щоби закрить, немає в нього рук.

Він тільки тут, тут паном ситуацій,
Володарем безоборонних мух...
Він пан в „К. Ц.“ без всяких аплікацій,
Проте д'горі не знімесь його дух.

Тут кожен табір загадково-дивний,
Чи прохідний, чи сталий — суєти!?
Нерозбериха в нім, життя наївне,
Безсуттєве, без всякої мети.

Щакова, 3. 8. 44

ВІРИМО

Сумом сумуючи,
В горю ридаючи...
Молим благаючи!
Боже, коли ж то
Сам повелиш Ти
Долі, щоб линуть до нас.

Бачиш розсіяні,
Лихом осміяні,
Як безнадійні...
Все ж не впадаєм,
Молим-благаєм,—
Вірино! Лине ще час.

Боже, — вірити дай.
З тернів очистить край,
Дай нам наш рідний рай.
Дай, щоб в нім Правда
Сяяла завжди
Й не відходила від нас.

1941

П Р О Х А Н Н Я

О, Боже! — Дай, щоб в цьому світі вбогім
Замовкли лютість, ворожнеча, гнів.
О, дай, щоб сонце по землі облогій
Засяло світлом й линув рідний спів!

О, дай, щоб все вдягнулося весною —
Широкий степ й зелений тихий луг,
Щоб ранком в літі йшов косар з косою,
Щоб знов блищав від скиби в полі плуг.

О, дай, щоб йшли жінці в жнива з серпами
Щоб їм вітать хилястий збіжжя лан!
Щоб люди злобні — стали знов братами
О, дай, щоб зник — кривавий ураган.

1944

М И Р

Вже спиться мир... Хіба вже в провесні?
Вже десь тихцем про нього дзвонять дзвони...
Коли б то мир! — з терпінням ждуть мільйони.
Вже мимоволі спиться він у сні.

Як хтось тихцем порушить дзвона — вмить, —
Великого... Та й голос пролунає: —
Мир-мир... Мир-мир... Його усі чекають!
Бо люта смерть — втомилась вже косить.

Вже й їй обрид оцей кривавий пир, —
Знемігшися, — хотіла б вже спочинку.
Небора йде, як пиячиха з шинку...
Й вона за тим: „Коли би скорше мир!“

б. 4. 45

П О В І Н Ї

I

Лютують води буревійно-сірі,
У шумнім вирі йдуть кудись у мандри...
Біжать, летять нестримними шляхами,
без питання: звідкіль? і як? й кудюю?
Мов вітер той, що чистим полем віє...
Мов хмари ті осінньо-журні й сірі...
Мов та вода гонка в бурхливій зливі,
що греблі рве і працю нищить людську,
цінну й міцну, будовану віками, —
Будовану, щоб ущасливить людскість!
Співаючи... і мимоволі — гомін,
летів й вістив щасливу всім майбутність!

І вмить одну, як хмари — наполомнів
зірвалась буря, невмолима буря —
і заревла... Лунав зловіщий гомін,
сумуючий, як осінь та похмура.

Немає, хто б збагнув й хто б звелів,
хто б наказав, щоб втихла люта повинь?
Немає хто б на прою став й шумні води,
хто б повернув на правильні дороги;
на простий біг, щоб Божими шляхами,
святим руслом відвічних прав природи,
щоб води йшли без гомону й без шуму.
Немає хто б? А повинь мститися люто.

Над річками, що кожна йде окремо,
без греблі, насипу та лишніх тамів,
покірно й тихо — простими шляхами,
вік-вічними природно і спокійно.
Коли б не вітер хижий, буревійний,
Коли б не люта та нестримна повинь,
що залива річки веселі й тихі,
що тихими були в дзюрчанні своєму,

та- милими, в яких купалось сонце
у день жари й шукало охолоди.
І місяць ясний ніччю мив обличчя
У тихій тиші річок привітливих.

Було б купалось сонце в день стосайний
і місяць ніччю й зорі мерехтливі.
Річки були би тихі та щасливі.
Коли б над водами не дух отой відвічний,
Як темінь та зловіщий і злосливий
Та жадібний сліпого володіння
над всім, що благовійно дише
над водами у Вічнім Провидінні.

Він зна, що місяць й тихі саяні зорі,
та сонце ген в блакитному просторі.
Він знав, що в річках тихі води
дзюрчать тихцем і маючи закони
Одвічно Божі прості та незмінні.
Він не стерпів, бо дух він злобно-лютий.
І час-від-часу проривав він греблі.
Не допомгло — труди були безсилі,
Річки пливли, а з ними разом сонце
сміялося, радіючи у хвилях!
Сміялося над духом зло-зловіщим,
Не видержав, зворушив шумні води,
зібрав всі хмари чорні та злосливі
і бурею пішов у тихі дні негоди,
підбурих води, рушилась лявіна,
порвала греблі, насипи та тами.
Зібрались води... Зашуміли води...
Умить повстада невмолима повінь.

II

Перейдуть бурі і туманність сіра,
пройде лявіна й повінь десь полине,
бо є блакить й голубінь ясно-синя
і сонце ген, що теплотою лине;
непобориме та незломне сонце,
не знаюче вагань, ні компромісів,
ні змін, ні поррахунків злобних,
бо сяє вічно людям злим і добрим.
На всі віки, на роди й покоління:

Всім задоволеним та недовільним...
благословляючим та нарікаючим...
Всім мирним, тихим й братолюбним,
що люблять сонце й в сонці йдучи...
У сийні дні та в дні туманно-сірі,
в похмурні дні, та в дні життям щасливі!
Не лянні й сонцю повені, ні бурі
бо сонцем є, було, і сонцем буде
по віки вічні. Проходять покоління,
мов та трава зелена й рясні квіти,
що завмира — зимою, щоб ожить, —
з весною знов, бо знову прийде літо,
останнє літо — сонце ме світити!..
Хоч повені не раз, не два злосливі
і лавами бушують люті хвилі,
та й заливають землю, квіти й трави.
Усе проходить — шумні води — лави,
Проходять бурі та й зникає гомін,
Усе пройде, а сонце ввік ме жити,
бо сонце вічне! — А не вічна повинь.

1943

II

ІЗ РІДНИХ ГІР

I

Т Р А В Е Н Ь В Г О Р А Х

Із поміж гір лелійно дише вітер
Й тихцем шумить у чарах доброти;
Й земля уся в розмаї наче б вівтар!
О, травень, травень, як чудовий ти!

В горі блакить простерта балдахимом,
Весна п'янить... Скрізь дише фиміям...
Ген у блакиті сонце незгасиме,
Уся земля неначе б Божий храм.

О, травне! — Ти вітаєш нас щорічно!
Відтак із гір мандруєш на степи...
Деінде ти — звичайно пересічний,
Але у нас — найкращий завжди ти!

М О Л И Т В А

Боже наш Творче, — молим благаєм:
Ти повний щастя та доброти!
Край наш в недолі, в горю́ безкраїм,
Ти ущасливиш, тільки лиш Ти!

Боже наш Творче, Боже єдиний:
Мир добродійний, мир Твій пошли!
Дай, щоб дні щастя й мирні хвилини
В світ цей скорботний скоро прийшли.

Боже наш Творче — молим благаєм:
Хліб Твій щоденний — Слово подай!
Будь щедротою в нашому краї
Згинуть в недолі — Боже не дай!

В Т И Ш І

Між горами в тиші
Далеко від бур,
А гори неначе б
Кристалний той мур.
Між горами в тиші
Ой, хочеться жить!
Тут тихість скрізь дише —
Чудовий цей світ.

Між горами в тиці:
Глядиш у вирій!
Хоч в світі турботнім.
Тяжить буревій...
Хоч серце в знемозі,
В журбі без надій.
Між горами в тиші —
Душевний спокій.

Між горами в тиші, —
Тихцем вітерець,
Шумить крізь ялиці...
Й малий яловець
Зігнеться часами
Й без скарги встає,
Між горами в тиші,
Ой, любо ж тут с!

З Д А Є Т Ь С Я

Здається — вже б не жити,
Бо завтра, ой, трудне,
Але чи є щось в світі
Таке, що не мине?
Коли б було — ох, важко!
І щоб то не було...
То з вірою не тяжко,
Щоб подолати зло.

Бо віра меч на лихо
І в ній страху нема.
Хіба як хтось навмисне
Запрягся до ярма:
Й оре чужее поле.
Забув про рідний край
Та й мучиться в неволі,
То хоч одне — нехай
Про тее пам'ятає: —
Нема хісна з тих діл
Й пшениця не зародить.
Хіба одне — кукіль.

І так пролине літо
Наблизиться зима
Тоді напружуй сили
І праця вже дарма.

Прис. Лемкові 1940

ЖДУТЬ ВЕСНИ

Он, крізь вікно глядять убогі діти,
У хижі лемківській — така убога;
Здається наче б то забута Богом,
Довкола хижі — айстри — білі квіти.

Скрізь гори й гори, й знов бугрові гори,
І вітер сумом тихим сливе дише...
Здається всюди неймовірна тиша...
Здається плачуть сумно-темні бори.

От так зима, оці чарівні гори,
Так монотонним килимом покрила...
Ялиця перед хижою схилилась, —
Манить діток — вона до них говорить.

І далі знов розкидані ялиці
Немов би то в Сибірі за Тайгою,
Ох! лють, зима, покрила все тугою.
І землю скула у залізну крицю.

Он, крізь вікно глядять убогі діти,
І ждуть весни, квітчастої, що раєм...
Заквітне знов — сарною*стрибнуть гаєм...
Радітимуть, і серцем знов любити!

Бо милі гори й люба їм земляця!
І хоч би хтось захоплював їх — раєм?!
Вони її і так не проміняють,
Бо пісню рідну все співа Ялиця.

1942

П Е Р Л И

Зима, зима, ох, неблагана і люта,
Яка ж вона рік-річно та сама,
Шаліюча — земля у крицю скута,
На всі мольби вона усе німа.

Он темний бір, покритий білим снігом,
Під ним гнучкі вгинаються ялиці,
Хатина там, під лісом, вбога — сумно...
Там ллються сльози бідної вдовиці.
І вікна там морозним тинком вкриті,
Щоб отопить — немає чим хатини,
Погрітись би — холодна піч і плити,
Там діти ждуть весняної хвилини.

Була колись у них весна і літо,
Було зимою — сонце гріло в хату.
Тепер в журбі і мати й бідні діти...
Бо сонцем тим був їхній любий тато.
Тепер немає, згинув десь в Сибірі,
„За що його? — Скажи нам, люба мамо?“
А може ще у серці гріли віру?...
„Ще тато верне... — Цить, мала Оксано!“
Стиснула біль, закам'янила серце,
Щоб не будить усе болючу рану, —
Любили батька... Він їм був за сонце!
Лишилися без батенька так рано.“
І вийшла з хати, йде у ліс вдовиця,
Щоб хворосту хоч трохи назбирати.
„Ми сироти... Щоб хоч коли приснився.
А може ще... Поверне... Коб діждати!“
Ой, ні. Не верне. Стала я безвірна,
Щоб вірити, немає в мене сили.
Взяли. Пішов, пішов — за Правду, віру,
І вітер десь гуля вже по могилі,
Що без хреста і без калини — в спільній...
Де сонце вже в цім світі не засвітить
На чужині, — і ми ось тут невільні.

О, Господи, подай хоч дітям — літо.
Загинув десь за те, що край свій рідний
Любив над все, як цю хатину рідну,
Що сам здвигнув, щоб в ній нас приголубить,
Лишив її. — А я вдовиця бідна;
І діти вбогі. О, бездольні діти,
Завіщо кара? — Я безрадна мати...
Чи ще коли вам сонце тут засвітить?!
Чи ще всміхнеться ласка благодати?"

До лісу йшла, напружувала сили,
Й лице своє з гіреньких сліз обтерла,
Що капали й біленький сніг росили
І в мить одну замінювались в перли.

1942

П'ЯТА ВЕСНА

I

Все міниться у світі цім нещаснім,
Й проходить все неначе б в запомин.
Але незмінне в небі сонце ясне,
І Той незмінний, що керує ним.

Коли стрибне угору кругобігом
Й пішле огнисті промені свої,
І зиму лютъ змитає геть зо снігом, —
Знов квіти скрізь неначе б у раї.

Рік-річно Бог дає нам милу весну,
Рік-річно з нею воскресає все!
Яка ж вона чаруюча й чудесна!
Рік-річно щастя людям всім несе.

Чи ми добром, чи злом Йому в заплату?
Він милосердний, все прощає нам: —
„Простіть і ви — помилуйте брат брата!
Хіба ж недоля, горе любі вам?“

Рік-річно Він вітає нас весною!
До воскресіння кличе нас весна: —
„Ой, люди, — жийте мирно між собою,
Щоб вас не вкрила — вічна лютъ зима!“

II

Хвала із вуст пташиних всюди лине!
Творцеві вічному незбагнених чудес!
Он й жайворонок ген у небі синім.
Пташиний світ збудився і воскрес!

Ось соловій у зелен-гай в розмаї,
Аж гай бренить... Він Богу шле хвалу!
Чому ж то люди Бога ще не знають?
Чому кохають чорну пійтьми млу?

Горобчики, пташки, бач, ненайгірші,
Цвірінькають, вітаючи весну!
Господь сказав: — „Що ми за них вартішні“.
Чому ж би нам не встати з п'їтьми сну?

І темний бір, що сумом був повитий,
І він зо сну збудився, жити став!
В нім мурашки рухнулись працювати.
І слухали, як щиглик щебетав...

У вечір знов, як темінь ніч покрие,
Здається світ куняє знов у сні
Нові співці — збудились — серце пиє...
І став брентить... Лунають знов пісні.

III

Лелека десь за горами далеко, —
Летіти б знов у той далекий край!
Хоч путь тяжка, турботна і не легка,
Там будиться з весною — Божий рай.

Шугнув в повітря, розпростерши крила,
Летить й летить крізь гори і долини,
Й Карпати ось за милю ще миля...
Й Дністер крилатий з шумом рине й рине...

І ось немов би вже доп'явши ціли,
І дивиться й очам своїм не вірить —
Змінилося? — Вже й села зацімпили...
Літаючи і путь на марно мірять.

„Ось тут була Миколи гарна хата,
А біля хати знов його стодола.
Ось місце це, як я мав відлітати
Тут ковенька скавав — маленький Олюсь.

Прощав мене: — „Лелеку, путь щаслива!
Лети, лети... і знову повертай!“ —
Вернув — дивись лиш комин, всеньке сливе,
Усе пішло... й моїй хатині край.

Лиш дуб лишивсь старенький на леваді,
За обійстям з розложистим вершком,
З засохшим вже мов той дідусь в громаді,
Що з лисиною йдучи в світ з кийком.

Лелека вмить, стрибнувши став на дубі,
Тут ластівка шугнула понад ним: —
„І ти ось тут? — Ох, приятелько люба!
Й твою хатину в світ повіяв дим.

Й горобчик щось цвірінькнув сумовито: —
„Ех, горенько спіткало нас усіх
І я хатинку мав — її розбито,
У вербі он, — зробив це людський гріх“.

Щасливі ви, шугнувши десь за гори,
І там змогли люту-зиму пережить,
А тут громи, вогні та зойки, змори...
Я сам не знав, як жити й що робить?

Про те хай знають петямуші люди,
Що тут самі бажають мир створить?
Без Бога мира не було й не буде.
Вони без Бога — і нам важко жить.

Війна, війна, яка ж вона проклята,
Ціле село' — руїни... що ж робить?
Ой, лелеку: — Будуї на дубі хату!
Ми — гніздечка і будем мирно жить.

9. 5. 44

В СВЯТИНІ ТИШІ

В святині мрійно, тихій тиші,
Де сяйне сонце не блестить,
Де буйний вітерець не дише,
Де зірка ясна не мигтить.
Там срібний місяць не загляне,
Щоб весело всміхнутись там,
Йому закрита путь — хоч славний, —
Туди, де вічний тиші храм.
Де байкою уснуті твори,
Незмінні від віку-віків.
Де спів пташок не заговорить,
Де їхній спів не гомонів.
Як ввійдеш в храм, де тихість ночі,
Здивований стаєш у мить!?
Краса разить там людські очі,
Кришталним сяйвом все горить.
Стоїш неначе б то прикутий
Й дивуєшся: Мара, чи сон?
Хто ж був творцем? — Він Незбагнутий!
Краса і співний унісон.

Земля немов би чарівниця,
Що нам дає життєвий пай,
Ой, скільки ж криє в себе в криці,
Багатств й недослідимих тайн.
Назовні вкрита скрізь степами,
Пишається в добрі своїм, —
То зелень нивами й лугами,
Усюди ласка — Божий дім.

Вдягнулось ти, як небо — в море,
А річок рій то пояс твій,
Там знов скалисті сірі гори,
Стріляють шпилями в вирій.
Як мало знав тебе — ой нене:
Хоч вир щоденних панорам...
Була б чужою ти для мене,
Коли б не тихий тиші храм.

Було саме чудово в літі.
Як я ввійшов у Божий храм;
Здавалось, мов на тому світі.
Здавалось я назавжди там.
Цей храм — Вестфальська то печера,
У славнім місті Аттендорн.
Мільйони літ — минають ери...
Туди закритий був кордон.
Ніхто не знав на цьому світі.
Хоч світ іде вперед — змага!
Аж в дев'ятнадцятому столітті
Вступила людська там нога.
Хоч є у нас й Печерська Лавра,
І Скит-Манявський у нас є.
Міцні завіси й куті клямри,
Там діло — Господи Твоє.

Ченці тут мучились роками.
Копали землю, рили нори,
А, Ти створив усе словами,
Й сьогодні славні Твої твори.

Не дасться серцем тут збагнути,
Й пізнати розумом своїм,
Як плян будови став уснутий.
Як будував Ти славний дім.
Коли ввійдеш в святиню слави;
Захоплює краса чудес!
Майстерні там колюмни й нави.
Немов би зізд святих небес.
Зо сталагмітів бачиш землю.
Зо сталактитів зізд небес,
Неначе б то в новому світі.
Незрима сила всіх чудес.
І бачиш там чудові гори,
Не в силах розум людський тут.
Злічити літ зачатих творів,
Як гори із перлин ростуть.
І водоспад, як у Нігари,
Невпинно рине все на діл.
Дивуєшся й очам не віриш,
Чудесні твори Божих діл.
Там озерце, як на пустині,
Й вода чистенька, як алмаз.

І пальми, квіти не від нині,
Довкола чарівних оаз.
Дивуєшся коли все бачиш,
Бо штука тут не будьяка,
Радіє серце!.. миттю плаче...
Що Божа й творча скрізь рука
Створила й творить ще до нині,
А творів тих там не мало;
І мимоволі в цій святині
Схиляєш з ніжністю чоло.
Захоплений із видів пишних,
Коли ввійдеш в Свята-Святих!
Немов би в хоромах всевишніх.
Там віє чаром з тихих тиш.
Альгамбра там престіл з свічками,
Що сяють райдужним огнем;
Усе живим і негасимим,
У блиску сьйнім — ніччю й днем.
А біля вівтаря заслона,
З тканин — перлинок — дорогих;
Не так як в храмі Соломона,
Що тільки спомини про них.
І бачиш місце — звуть: — „Пророків“
Немов би зорі, миготять...
І справді тисяч-тисяч років
Ті вічні постаті стоять.
Й говорять нам про дива-дивні,
Про святість із усіх святих,
Що їх створив — всесвіт широкий
Й сторожить вічно біля них.

І чудо ще одне в святині
Й те чудо бачить не один.
Що все пригадає людині,
Що прийде час важких хвилин.
Як Бог розділить весь рід людський.
Як пастир овечки свої;
Одні знайдуться в муках адських,
А другі в Божому раї.
Ще бачиш — примір — небо синє,
Під небом синім хмарна тінь,
Як глянеш вниз у цій хвилині
Пекельну бачиш там глибіню.

Ув Атендорській це печері,
Цих тайн усіх не доглядиш.

Мов в почині у райській ері,
Немов в святині Тихих-тиш.
З кристалів долівки й склепіння,
Як бачиш наче б то у сні
Проходять людські покоління,
Вони вік-вічно ті самі.

1940

III

ЗО СКАРБНИЦІ ПРАВДИ

ЗО СКАРБНИЦІ ПРАВДИ

I

Мат. 5:20.

Коли з напасником зустрінешся колись.
А він напружить зазіхливі очі:
Й добро твоє загарбав би охоче,
То вріж і дай з одежі край поли.

І знай, загине злих й неправедних рідня
Й закриються їх очі зазіхливі,
Не ввидять сонця — згинуть нещасливі,
А ти сіятимеш у сийнім світлі дня.

Знай, праведних не згине рід ніколи,
І праведність не виведе у полі,
Коли б на праведних завзявся цілий світ;

Коли б віддали все, не лишаться убогі,
Багатства в них — правдивий скарб у Бога,
Хоч би й загинули — не згине їхній рід.

II

Згодися з долею хоч-хоч не-хоч, мій друже,
Як буде важко йти й знеможешся коли:
Коли б тернистий шлях й тоді не будь байдужий,
Бо багатьох в бою зламались, знемогли.

Незломний хто з важких не гіршиться умовин,
А ясным оком проникає кожну річ;
Йому не лячна путь, проміння сонця ловить!
Такий пройде, коли би й чорна темна ніч.

Згодися з долею братів своїх, мій друже,
Й ори разом зарослий рідний переліг;
Ділись тяжкою долею — не будь байдужий,
Хоч би знеможений у полі з праці ліг.

Хоч би покрив ввесь обрій хмарний пополоміль.
Все ж вір! — Борцям засяє сонця правди промінь.

III

Є правди путь, що всім бажає щастя,
Хто нею йде, не зблудить тут ніколи.
Без правди світ все хилиться в нещастя,
Без правди світ — як їживо без соли.

Хто в правді є, стоїть мов на граніті,
Й нога його ніяк не посковзне.
Чи то зима, чи хоч би слотно в літі,
То буревій його все обмине.

І Бог щедрить невинно безупинку.
Й росою завжди, кожен ранок росить,
І щастя ллється в кожен час, в хвилинку
Й добро-добра неначе б ті покоси.

Не терни він... Збирає виноград!
З трудів своїх такий є завжди рад!

НЕВГАСИМЕ СОНЦЕ

I.

Учителю відвічно дивний,
Ти був ніж світ оцей мав бути,
Не в силі розум наш збагнути,
Про всі Твої великі тайни.

Ми дивимось на місяць й зорі,
Й на сонце, що разить нам очі.
Ти дав день праці, тишу ночі,
Та суходіл й морські простори.

Ти все створив і дав людині,
Щоб жити їй та працювати
Добро й хосен із праці мати.

Лиш демон злий в лихий годині
Людству шепоче все до вуха,
Щоб Твого голосу не слухать.

II

Учителю, — Тебе чекали!..
Коли Ти прийдеш — Сонце Правди?
Бо світ оцей вже був безрадний,
І Ти прийшов з небес у славі.

Як Ти прийшов, -- Тебе питали:
Коли Твоє тут царство буде? —
„...Те царство в вас“. — Думками блудять...
Ох! Люди, люди — не пізнали.

І що ж про світ оцей сказати:
Без Бога царство хоче мати?
Думками вбогий та наївний.

Коли б Тебе пізнали люди,
Ще й досі кожен ходить й блудить...
І не гарячий і не зимний.

III

Учителю — Ти був ласкавий:
До Тебе йшли маленькі діти...
Ти світу ніс не терен — квіти!
Ти не шукав Своеї слави.

Ти світло ніс, щоб пітьму ночі
Розвіяти ущент назавжди.
І людям дав Ти — Сонце Правди —
До правди — люди — неохочі.

До Правди зблизитись не можуть.
Про те в злобі живуть ворожо.
І збільшують все тяжчі муки.

І все життя стає габою,
І на шляху нема спокою.
Несуть ярмо — журби й рознуки.

IV

Учителю — Ти був, є й будеш.
Чи Правді тут Твоїй не бути?
Коли б то людям її збагнути!
Ти й тих, що сплять, зо сну пробудиш.

Прокинуться й почнуть вставати!?
Новим життям зна власні ноги,
І звернуть зір в Твої чертоги
І будуть Правду оглядати

Росою ранньою оросиш,
Хто помочі у Тебе просить.
Хто б то не був і не доріка.

І світ минає і перейде,
Щасливий, хто до Тебе прийде,
Бо Ти той сам на вічні віки.

1940

Я К С Е Р Ц Е К А М І Н Ь

Як серце камінь, не огрієш,
Хоч би в любові, щирості втопив,
Хоч би й життя за нього положив,
Як серце камінь, не огрієш.

Як в кого серце камінь кам'яне,
Воно, як лід, як криця невмолиме,
Хоч сонцем грій, огрієш не прилине,
Коли злобою пімсти просякне,

Христос, як сонце, сяяв в серце Юди,
І силу звиш йому Він подавав,
А Юда й так вдоволення не мав

І зраду снув й хилився до облуди
Він з Богом був — любови не пізнав
Й загинув марно й слід за ним пропав.

БАЖАННЯ

Мар. 12:29

Я бажав всім бажанням, щоб жить,
Щоб щось вибрать найкраще — любить.

Щоб позбутись і горя і бід,
Мов та рибка, я бився об лід.

Бо хотілося вірить і жить
І щось вибрать в цім світі й любить.

Та й шукав я за щастям дарма,
Його в світі цім грішнім нема.

І не раз щось казало: — Іди,
Де цілющий струмочок води.

І було, мов той олень не раз,
Що шукає в пустині оаз...

І було вже, знемігшись, пристав,
Відшукавши оазу й почав,

Та й почавши живу воду пить
І пізнав я, як Бога любить.

І в пустелі оаз немало,
В багатьох, де води не було.

І від спраги язик деревів,
Вув би висох й навік занімів.

І здавалось: — Навіщо вже жить,
Бо не знав я ще слова — любить.

* * *

І це слово в душі, з глибини,
Мов би з лісу із гущ-гущини

Виринало і рвалось на день,
Щоб співати блаженних пісень.

І здавалось не раз — важко йти:
Все ж, шукаючий, може знайти.

Знай, хто просить, одержить такий,
А хто стука... хоч двері важкі,

Все ж відчинить, щоб він увійшов,
А благаючий — щастя знайшов.

І не знать, як це сталося було,
Ось тобі віднайшлося джерело.

А вода, ох як чиста ота,
Мов кришталь, мов би небо свята.

Та й схилився, як вмить перед Ним,
І свій образ побачив я в Нім.

І я миттю став воду цю пити,
І пізнавши як Бога любить.

І згасивши я спрагу свою:
Та й цю воду все п'ю, та й все п'ю...

П'ю всім серцем, бо в Ньому життя,
І душею, бо вічне буття,

І всім розумом ось тут моїм,
Та ж і сила моя вся — у Нім.

Бог дав серце — щоб Бога любить,
Бог дав силу — життя хоронить,

Бог дав розум — до Нього, щоб лннуть,
Бог дав душу — щоб вічно з Ним бути.

І я воду живу став все пити
Й пізнав слово велике — любить.

І все прагну і п'ю знову й знов,
Бо це слово — це вічна любов.

14. І. 45

Н А Ш С В І Т

В розвою світ: науки й добробуту,
В технічному досягненні чудес.
Який хосен, як Правда не збагнута,
Як двері ще закриті до небес.

В розвою світ: підноситься за хмари,
Не раз нуркує до морського дна.
Який хосен, коли незгоди й свари
І співний тон — недоленька сумна.

В розвою світ: мистецтва та поезій,
І стоси книг, — згубили люди лік,
Який хосен, як в вірі нетверезій
І тайною прийдешній вічний вік.

В розвою світ: признати треба щиро,
І мудрим став, й підніс себе самий,
Який хосен, коли немає мира? —
Світ без Христа: сліпий, глухий, німий.

В розвою світ: стрибнула думка — пишу,
Вже пізня ніч — все хилиться до сну.
Ще злобний гріх тихцем людей колише,
Щоб в них приспати радість і весну.

8. 9. 44

М И Л І С Т Ь

Як милість Господня прилине
До вбогого серця людини,
Що б'ється із горем, журбою,
Немов би той корчик калини,
Що десь в самоті дичавіє
У вітряно-чистому полі,
І гнеться куди вітер повіє,
Бо немає ні сили, ні волі.

Як милість Господня прилине
До вбогого серця людини,
Та сонцем стоссяйним огріє,
І теплість весняна прилине.
І вмить починає радіти,
Весну чудотворну почувши,
Тоті вже не терни, а квіти,
Як милість Господню набувши.

Старця Вона в юність вбирає,
А хлопця угору підносить,
Понижених честю вкриває,
Та й пишний себе не виносить.
Вмить молитися навіть злоріка...
Невдячний подяку складає
Бо милість від віку й довіку,
Та милість, то правда святая.

Така як Сам Бог віковічний,
Як сонце, що сяє в блакиті,
Що гріє лихих і добрячих.
Й теплом хоче всіх оповити.
Як милість Господня прилине
До вбогого серця людини,
В цей мент воскресає, щоб жити,
Щоб жити й ніколи не згинуть.

12. X. 44

О Й, Н І, Й Н І Я К

Коли б чуже? — Сказав би хтось...
Принісши у скарбницю рідну:
Ой, ні! Й ніяк! —
Коли б? — Тоді...
І серце й душу — сплямив би —
Негідний.

Зламав би путь,
Пішов би манівцями...
Мов метеор в незримому всесвіті.
Із кола вийшов би.
І був би як безтямий,
Не знав би ні краси,
Ні барв, ні кольоритів.
А світ манить — несамопитий: —
Зверни! Зверни!

Далекі царства брами.
Але любов... Серце... Рідна...
І предківський так любий заповіт!
Хоч боротьба,
Хоч хиби,
Хоч недомагання,
Хоч цілий край в огні у пробі,
І плавиться, як золото,
То лиш на те, щоб сяяти!
Й осяяти будучий Правди Світ.

Ч А Ш А

Не раз, не два — терпке вино,
Я п'ю із чаші гіркости,
А чаша хилиться... ось й дно...
Ти вбогим був — О, Господи!
В Твоїй убогості щодня
Благословіння маю я!

Нераз іду, близьенько йду,
Таки під хрест самісінький
І чую слово там: — „Жажду“
Розп'ятий в муках — висів Ти!
Ти оцет пив... — Любов Твоя
Мене спасла — це чую я.

І миттю-мить терпке вино
В солодкий мед ой, міниться,
Переживаю не одно...
Хоч в світі гріх — аж піниться...
Коли усе згадаю я...
Хай буде воля й тут Твоя!

І чую часто: — „Радуйся!“
У правді, світла — істини!
І в вірі не вагаюся,
Щоб нести хрест терпимости.
І всім кажу: — вернітесь ви,
Є Бог — Творець, — Отець любви.

В С Е Т Е У Н І М

О, Творче наш! — Безмежний добротою,
Що ж ми таке? — Мінливі метеори, —
Все ж Ти зробив, щоб ми були з Тобою,
У небі там, де вічно сяйні зорі.

Все те у Нім і через Нього з Ним,
Що в вбогості у Назареті ріши,
В цім світі був понижений й малим,
Він путь завершив і в славі вічній сівши.

Він вірним дасть побачить все минуле,
Усе сучасне й те, що має бути...
О, бідне серце стомлене й уснуле...
Лиш вір! — У Нім ти можеш все збагнути.

1944

В С В І Т Л І С В І Т Л О

Пс. 36:10

Господь, як джерело серед пустель широких,
Звідкіль струмує свіжий все напій...
До Нього йдуть, ідуть... і близькі і далекі —
В дні журні і сумні.

Господь, — як сонце сяйне, в півні серед ночі,
Що сонцем щастя світить й гріє і тоді!
І променює Він... Не бачать неохочі, —
Тому життя в нужді.

Він вічним світлом є! І в Нім ми світло бачим!
Що Він дорога, правда й джерело життя,
Далекими — цупкі, що блудяться... незрячі,
Й лишаються буття.

1943

ДУШЕВНІ РОЗДОРІЖЖЯ

Горе в світі! — Сміх являє

А душа болить ридає

Не раз день і ніч...

Гр. Сковорода

Чому, душе, сумуючи сумуєш?
Чому хвилюєшся від вітру бурних хвиль?
Ой, бурі, бурі осоружні — чуєш...
Звільнилась би, нема вірлиних крил.

Линула б в небо — ой, далеко,
У землю скрилась би, й та криця,
Життя щораз турботне і нелегке,
Чи світ в імлі? Чи може так здається?

Без сонця світ — розбурхана Європа,
А поза нею пільма між людьми,
А зло кипить, не треба мікроскопа,
В цих бурних хвилях ділим долю й ми.

У хвилях цих душевні роздоріжжя,
А хвилі ці утулить може Сам,
Лиш Той, хто в сонці — Каменем Наріжним,
Він світ оцей оберне в Божий храм.

Тоді душа, умить-умить воскресне!
І стане враз новим життям тут жить;
Й цінитиме все те, що добре й чесне,
І в істині народ почне ходить.

1941

С К А Р Б И

Як хтось в звіріу впав та й каже:
Творця немає й Його див?
Нехай подумає про скарби,
Якими Бог нас наділив.

Про нас Він дбає — Добрий Батько,
Бо Він створив нас тут людьми,
На образ Свій — з душі і духа,
Як би не так? — Якими б ми?

— — — — —

Коли би зору ми не мали? —
Була б в нас завжди — чорна ніч,
Ні барв кольорів не пізнали б, —
Як виглядає кожна річ.

Коби би слуху ми не мали?
Й не чули про чудовий спів,
Були б глухі, мов камінь-скали,
Для нас би цілий світ німів.

Коли би запаху не мали,
Не знали б — пахне аромат?
Чи вонь смердить — не розрізняли б,
Життя б у нас — гегенна-ад.

Коли би ми смаку не мали?
Не знали б, що квасне, терпке?
Що мед, полин ми б не пізнали,
Що є солодке, що гірке?

Коли би ми чуття не мали?
Не знали б що вогонь, що лід?
Що радість — біль не відчували б.
Для нас чужим би був весь світ.

— — — — —

І крім п'яти скарбів чудових,
Він ще нам дав, що вище з цих,
Це Божий скарб — дари духові,
Щоб не робити діл лихих.

Дав розум, волю і сумління,
Щоб зле від доброго ділить,
Щоб нам Його сповнять веління,
Без віри в Бога — важко жить.

— — — — —
Без віри хто? — Немов собака,
Що при багатті — бачиш, ой, —
В клубок зів'ється, а ломаки
Не кине, щоб горів огонь.

Такими й ті, що скарби Божі
Від Нього взяли — цінний клад,
І нищать їх — собі ворожі,
Й життям своїм ідуть назад.

1942.

НА СВІТ РОДИЛИСЬ МИ

На світ для боротьби родились ми,
У боротьбі гартуєм силу волі, —
В змагу кристалізуємось людьми,
Без боротьби — людина все в неволі.

На світ для боротьби родились ми,
На бій зо злом від юних літ до схилу,
За правду в бій напроти пільми-тьми,
За правду в бій нестрашно і в могилу,

На світ для боротьби родились ми,
Без боротьби до світла ані кроку.
У боротьбі мостили шлях кістями...
Сам Спас Господь, святі мужі-пророки.

50. 6. 44

ОСЬ РІЧКА ТИХЕНЬКА

Ось річка тихенька біжить і шепоче,
У шумі тужливі пісні,..
І сонечко ясне, веселе й охоче,
Купає проміння рясні.

Над річкою вбрались як сніг неофіти,
Зродились у вирі весни,
А голос небесний: — „Оце мої діти,
Що визнали Сина — вони“.

І верби похилі, і квіти, і трави.
Що в зелень убрались вінцем,
І ніжно, і мило схиляючи глави,
Як твар перед Богом Творцем.

А річка біжить і хлюпне десь об камінь,
І хвилі зникають рясні,
Христа заповіт: — Ви сповнили — так, Амінь!
У небо линули пісні!...

Із циклю «Воскресіння»

1. ІСУС ЖИВЕ

Ісус живе! Чи чуєш, любий друже;
Він Той самий, що йшов до Ємаус,
Хоч світ оцей зневірився — байдужий,
Зневірितись не може Спас-Ісус.

Ісус живе! — Воскрес, живучи вічно!
Він той самий й віки пережива,
Й природа з Ним тут воскресє рік-річно,
Бо з Ним вона у творчості жива.

Ісус живе! Він Бог і сили й влади.
Він раз воскрес і житиме по вік,
Він славиться в євангельських громадах,
Він Той самий — Він Бого-Чоловік.

Ісус живе! І дні скорботно-люті
І пісня вірних лине до небес.
Як дивний Він. Ще світом незбагнутий,
Ісус живе! Во істину Воскрес.

2. У НАШІ ДНІ

Хоч ще недоля й каземати,
Хоч блискають й ревуть гармати,
Хоч ще земля дрожить в основах,
Але вже ранок — день обнови, —
Й великі дні!

По муках, горю і тривозі,
Із радості поллються сльози...
Коли задзвонять і полинуть
По цілій журній Україні —
Нові пісні.

Кому щаститиме хвилина?...
Вітатиметься батько з сином,
І мати з рідною донькою,
І дітвора уся — юрбою,
Як сонце вмить.
Заблисне із-за хмар небесних,
Коли духово світ воскресне!
Тоді і сонце, що в блакиті,
Наш край, що кровію политий, —
Благословить.

Хоч ще недоля і зневіра,
Хоч злом за зло брат брату мірить,
Але щаслива буде Мати,
Коли обніме тут брат брата
У наші дні?

Тоді всміхнуться доли й гори,
Коли у серці гріх поборять,
Тоді не буде супостата,
А буде син і буде мати —
І люди на землі.

3. ШОСТА ВЕСНА

Весна вже шоста й шосте Воскресіння
Святкується у бурно-лютий час,
Весь світ в імлі, без віри на спасіння.
І в цій імлі зустріла доля й нас.

Всіх вірних в світі, що злоба немила,
Що хочуть быть поодаль ночі тьми,
Лиш, щоб Господня володіла сила
Та й добра воля була між людьми.

Весна вже шоста, знов все воскресає.
Уся природа будиться зі сну.
Пташки в гаї збудились і співають,
Радіючи, зустрівши знов весну.

І на леваді ранній рясні квіти,
Тут підсніжники, там жовтявий лотай,
Хоч журні дні, проте їм сонце світить,
А в людях ще: розп'яття і Голгота.

Ув обрії співає жайворонок,
Проте не чути дзвонів у святинях,
Щоб провістить про воскресіння ранок,
Щоб линув голос у простори сині.

Прийшла весна! Що скаже завтра? Журно...
Усюди сум... Не знати, що робить?
Путь без Христа, — Ох, яка ж похмурна,
Без Воскресіння — Ох, як важко жить.

А де ж Христос? — Питає хтось негожий.
Чи не воскрес? — Чого ще скрізь розп'яття?
Ой, ні! Ой, ні! О, Христе, Сине Божий,
Ти раз воскрес. І стався благодаттю.

Ти раз воскрес. В хвалу ввійшовши вишню.
Ти Архипастир і священник всіх,
Ти Бого-Спас із вічності у вічність,
Ти з мертвих встав, і подолавши гріх.

Ти ждеш! Нехай вповні сповняться шість,
По цій весні наступить знову сьома,
Хай чашу п'є неумолима злість,
Хай п'є до дна, така їй аксіома.

Ти ждеш, бо сім — число твоє, о Боже,
І знов весна, мов мить одна — прилине
І буде мир і верне люд негожий,
І знов задзвонять дзвони у святині.

4. ВЕЛИКИЙ ДЕНЬ

Великий день! Христове Воскресіння!
Христос Воскрес!

...Воістину давно!

Святкують вірні. — Моляться...

До Бога шлють моління!...

В блакитне небо, у саме звено,

Щоб грішний світ воскрес, прозрів й зобачив:

Христа воскресшого, —

Воістину воскрес!

Ой, коли б то люди, люди необачні

Шукали щастя — Божого — з небес?

Коли б любили Бога:

Всіми силами, душею, серцем,

Й мислею всією?...

Тоді б стелилась квітами дорога...

Тоді б навів простилися —

З недолею лихою.

IV

Р І З Д В Я Н Е

ПЕРШІ ЗОРІ

Ів. 4 : 16

Як затремтять на небі перші зорі,
І дивлячись на п'ятий журний рік,
Де буревій найбільший із історій,
Й знов пригануть, що Бого-Чоловік!...

І скажуть: — Є — Любов! І мимоволі
Знов ялинки в палатах і в хатах...
І свічечки в райдужних авреолях,
І знову вмить майне: Різдво — Weihnacht.

І крім палат: на ринку й на бульварі,
Суспільности, ялинка там і тут...
У сторожівці: шопка й Тріє царі...
І пастушки в путі... все йдуть та йдуть...

Там знов село, або забутий хутір,
В хатині десь... в пошані сніп стоїть.
У благодаті він немов старець зогнутий,
Який же ж дивний незбагнаний світ.

Скрізь буревій, в сем'ї усіх немає,
Не всі разом, як то було колись...
Десь батько... син... донька... і Бог те знає,
По світі скрізь, мов дим той розбрелись.

Хоч бурі б'ють і світом ще колишуть,
По бурі тихість завітає знов!
І в бурі цій — хтось пригадає в тиші,
Що є ще Правда Божа! Є — Любов!

1943

РІК РІЧНО...

Ой, як зіронька засяє,
У Різдвяну й тиху ніч,
Вбогим людям пригадає
Про Новину — дивну річ.

Вмить нежданно: — Бог Предвічний
З уст юначих прозвучить...
Пісня лине... й так рік-річно,
Щоб світ в горю звеселить.

Ой, коли б когось із юних
Хтось спитав: У чім мета?
Чи й твоє уже серденько
Народилось для Христа?

І коли б знов тих, що в хаті,
Що обходять коляду...
Хтось спитав: — Мій друже брате,
Чи Христос ввійняв нужду?

Й так рік-річно в ріднім краї,
Як рік Божий — йде зима: —
„Народився" — люд співає...
А народження нема.

Йдуть віки і так рік-річно,
Мов би сонце у вирій,
Чи подумав ти про вічність,
Друже, любий брате мій?

1942

ЯЛИНКА В ЗАХИСТІ

Присвята сестрі в Господі
А. Прокоп'юк

В тихий вечір при ялинці,
Урочисто — діти...
Й дивляться зо сумом в серці
На цяцьки і квіти.
Та на вогники кольорів,
Різнобарвних цвітів...
Все блистить лиш не говорить, —
Журні вбогі діти.

А сестриця опікунка,
Мов би рідна мати,
Стала править в тихий вечір,
Про Різдво — Дитяти: —

Ось колись Ісус маленький,
В місті Вефлеємі,
Народився у стаєнці, —
І спочив на сні.
І у яслах положила —
Спаса — діва Мати,
Й Йосип клав старання й сили
Для Христа-Дитяти.

Пастухи — хто з чим... скоренько
Спаса йшли вітати!
Й трьох царів аж ген зо сходу, —
У вертеп з палатів...
Поклонившись Ісусу,
Ласці благодати
А Ісус ручки простерши, —
Тішилась, Ним Мати.

— — — — —

Вмить неначе б то спросоння,
Мов би нічку спала: —
„Мамцю... мамцю.“ — Бідна Соня
Гірко заридала...
— Цить, не плач, любенька Соню! —
Стала потішати...

А Степанко — простяг ручку;
— „Он— йде й моя мати!...“
І сестра безрадна стала:
Цить, Степанку й Соню.
Прийде мати... Он в дорозі...
Ви втомились — сонні.
— Ой, не сонні — каже Ромко —
Тьотю, ви нам мати!
Я батьків мав... і, немає...
В полі згинув тато;
Мати гірко затужила,
Вмерла із недолі.
Я лишився: — Люба мама...
Ось гіренькій долі.
Любомирко дев'ятлітній
При столі схилюся,
Обрус білий урочисто
Сліз його напився.
Глянувши й утерши сльози,
Та й почав казати:
— Побратимці мої любі —
Є в нас Батько й мати.
Бог на небі — добрий Батько! —
Тьотя — наша мати.
Я батьків мав... і, немає...
В світі цім нещаснім,
В небі — там — вони у Бога,
Мов би зорі ясні.
Я тепер сидів та й думав
Про Різдвяні свята,
Ось пройшло три роки тому,
Як я в рідній хаті.
І ялиночка чудова...
Й ласощів багато...
Ой, і серце усміхалось, —
Раді — мама й тато.
По вечері прочитавши —
Тато — Слово Боже,
І молились... Я не міг ще,
А сьогодні можу.
За якийсь час, сам не знаю,
Бога став благати!...
А саме, як від гранатів
Вмерли батько й мати.

І тепер моливсь і плакав
В тиху цю хвилину...
Дай Бог вирости й вернути: —
Хаєст, відтак калину,
Хрест поставлю і могилу
Обсаджу квітками...
І напишу: — „Як то тяжко —
Сиротам без мами“.
І тепер згадав про все те,
Як то в ріднім дому...
Як щасливий був з батьками,
Мов би в раї тому.
Слухала сестра й боролась,
В серці біль душила...
Сліз перлиних не спинила,
Рясно покотились...
Що й її Бог дав те серце,
З ласки благодати,
Що й вона в недолі дітям
Сталася як мати.
І навколішки упали,
Сестра й малі діти,
І молились... Що про них ще
Дбає хтось у світі.

А ялиночка в куточку,
Свічечки мигтіли...
Мов би долю безталанних
Поділить хотіли.

1943

МІСЦЯ НЕМА

У Вифлеєм — доріженька далека,—
Круга була і поміж гори виласть...
„О, Боже наш, яка ж вона не легка.“
І сонечко сполудня нахилилось;
Спішилося далеко десь за гори,
І день яркий ішов напроти ночі.
Йшло двох людей, журні вели розмови...
Чм не про речі Божі та пророчі.

„Спочить би десь, вже й ноги підтопались,
Хотілось би скоріш до Вифлеєму!“
Вечірня зірка в промінні сяла,
І вмить ось в небі Божі херувими:
Там почали співати дивну пісню,
Новую пісню, вічно-богохвальну,
Щоб сповістити світу благу вістку
Що йде Месія... Близиться... Негайно!

І зірка вмить заблисла променисто,
Як сонце те стосййне і невинне,
Осяяло старе Давида місто,
Вітаючись з убогим Вифлеємом.
Дорога. Йдуть... Скрізь вілли та палати;
Спочить би десь, бо й холод долягає:
„Пустить у хату! — Йосип став благати...
Скрізь відповідь: Ой, місця в нас немає!“

З трудом важким прийшли до передмістя,
Вже пізна ніч. Дехто вже спить, дрімає.
Гостинниця! — „А може буде місце?“
Господар каже: „Місця вже немає.“
„Помилуйте!“ — став Йосип умоляти:
„Не відкажіть! Ми немічні, безсилі...“
„Хіба ось там, де віл стоїть з осятком“.
В убогости свята рідня гостила.

І вмить одну так бідно і на сні
Родився Син — Спаситель всього світу,

І зірка вщерть засяла в мерехтінні,
Всміхаючись до всіх своїм привітом.
Хор ангельський співав пісні невпинно:
Хвалу Творцю! І світові спасіння.
Раділа Мати. „Дивна це дитина!“
Він — мир для всього роду й покоління.

І
Як народилось вічне Правди Слово,
На землю цю з вишин святих прийшовши.
І від ясел світ кличе до обнови,
Щоб віродився, жити став — воскресши.
Тоді до Нього йшли убогі люди...
Йшли пастухи... і мудреці зо сходу...
Хто з Ним живе, хто ходить з Ним — не
[блудить,
Без Нього хто — той в пітьмі чорній ходить.

Немає місця! Чуеш, друже-брате!
Не було місця тут для Бога-Сина.
Його всевіт, а Він не мав тут хати, —
Немає місця в грішних серцях й нині.
І в наші дні немає місця й волі
Скитальцям вбогим. Гріх що володіє
Всіма тюдми. І наш край ще без долі.
О, Господи, зміцни в житті надію!

Р І З Д В О

Прийшлось святити Різдво
Мені й моїй жєні,
Й забудь про торжество
Десь ген на чужині.

Не дивно — в добрий час:
Стіл... й діти при їді...
Й ялинка гарна в нас,
Мов в райському саді.

Усе змінилось вмиць,
Бо буря... хмародер...
Лютує ще й шумить...
Свят-Вечір ось тепер:

Ялинка скромна в нас,
Й хатина вбога теж.
Одне що дав нам Спас:
Любов Свою без меж.

Дав віру нам живу
Й новеє дав життя:
Веселу Новину
Й надію на буття.

25. 12. 44

ПРОЙШЛИ ЛІТА

Пройшли літа, як Ти, о Сине Божий,
Прийшов з небес на землю вбогу цю,
Ти народивсь, щоб грішних нас негожих
Знов возродить і привернуть к Творцю.

А люди злі Тебе, немов овечку,
Ген на Голготу злобно завели,
Ти йшов тихцем, не нарікав, не плакав,
Бо не шукав Своєї тут хвали.

Бо Ти любив, любив нас аж до краю,
Ти не бажав, щоб хто загинув з нас,
Ти путь проклав до щастя і до раю,
Звіщаєш мир в Різдвяний кожен час.

О, світе наш у хвилі атомовій,
О, як чужий для Тебе Божий мир,
І досі йдеш, не знаючи любови
Христа Ісуса. Йдеш в незнане, в вир.

1946

ТРИ ПІСЛАННИЦТВА

Лук. 2 : 16

Н Е Б О

Коли Господь Ісус родився,
То вся вселенна затремтіла,
Радіючи, що час сповнився,
Що Бог прийнявши людське тіло.

Раділо небо, як почуло
Про дивно-радісну Новину.
До Вифлеєму все спішило,
Щоб славу дати Бого-Сину.

Радів всесвіт. Найбільше люди.
І як же людям не радіти,
Коли почули: — Воля буде! —
Й над тьмою сонечко засвітить.

Ось зірка ясна з-поміж зорів,
Як та вістунка про Новину,
Вона осяяла простори...
Де Спас родився — в Вифлеємі.

Разом із нею й інші зорі,
Що людям їх злічить не можна,
Заблимали в дальнім просторі
І в Вифлеєм дивилась кожна.

І місяць ясний. Він проворний,
Він на своїх таки санчатах
По скалистім небі поміж зорі,
Він їхав Господа вітати.

Тоді і янголи небесні
Вмить воза велета найнявши,
Створили хор святий чудесний
І Спаса піснями вітавши.

І косарі тоді косили...
Що зорі косять... Не голодні
У ясла сіна наносили...
У ясла дивні й благородні.

А сестричка ген далека,
Полярна зірка-героїчна,
Співала Богу дивну пісню: —
„Всеслава Вишньому вік-вічно!“

З Е М Л Я

Тоді, як в небі пісня Богу!...
Земля вдягалась в тиху тишу
Усе радіти мало змогу,
Все, що живе, усе, що дише.

Як вістка мить з просторів гірних,
Що мир святий із неба лине,
Що прийде суд для непокірних,
Що з ними й смерть навік загине.

Раділи всі високі гори,
Що шпильми сягають неба,
Бо знали — правда переможе
І правди світові потреба.

І море лютее смирилось,
Затихли в нім бурхливі хвилі,
Перед народженням схилились,
Бо Він спокій приніс — всім милий.

Стени широкі й полонини —
Зраділи... Зникне вітер злющий
І легке віяння полине,
Бо вже прийшов давно грядущий.

Ліси й гаї, що журно спали,
Що були сумом оповиті,
Усі зраділи й честь віддали,
Всі деревця й дуб гордовитий.

І ріки, що шумлять все рвучі,
Притихли як почули тишу,

Не підриватимуть вже кручі
І не шумітимуть вже пишно.

Усе вдягнулось в білі шати,
Усе прибралось урочисто,
Щоб в яслах Спаса привітати,
Де Йосип й Марія Пречиста.

Уся земля у благовінні,
Неначе б то колись первісна,
Неначе б знов в новім одінні
Співала Богу вічну пісню.

Л Ю Д И

Тоді, як в небі: „Слава Богу!“
А на землі вповні спокій.
Спасіння Бог відкрив дорогу,
Родині вбогій і святій.

Христос родивсь по благодаті
У бідних яслах відпочив.
Раділа Ним Марія Мати,
Що Її Бог в Матір призначив.

Щоб і вона, з людей людина,
Благословенною зо всіх,
Що Людського родила Сина,
Що всього світу візьме гріх.

І пастухи, що в полі спали,
Почули пісню в небесах!...
„Спокій землі“ — І миттю встали,
Бо з радости обняв їх страх.

Бо ніч змінилась в білу днину,
Як зірка осінила їх.
Почули Радісну Новину,
Що й їм проститься їхній гріх.

І мудреців аж трьох зо сходу
Ішли в призначеній порі,
Бо добра воля всім народам
Явилась в сяючій зорі.

Явилась радість вірним з вірних,
Як Анні й Симону — старим.
Надія ця не земна — гірна
Хто тут живе життям новим.

Три післанництва аж до нині
Ми згадуєм тут рік-у-рік,
Що мир лише у Бого-Сині,
Що Він і Бого-Чоловік.

Що тільки з Ним ось тут людина
Творити може Божий мир,
Без Нього все пустель-пустиня,
Без Нього — пропасть, бездна, вир.

„Хай Слава Богу в небі буде,
А на землі святий спокій
І добра воля завжди в людях,
І очі, звернені в вирій!“

20. 12. 44

V

Ч У Ж И Н О Ю

Ч У Ж И Н О Ю

I

Бурунні дні і лютії,
Що вітром буйним віяні,
Немов торнадо-бурею,
Без благодати й без милости
У світ широкий кидані.
Ой кидані у лютості
В краї далеко-дальнії,
Невже ж уже сповнилися
Слова давно проказані,
Слова пророчі Божії?
Хіба в часи сьогоднішні
Недоленьки сучасної?

Було колись проказано,
Що прийдуть дні небажані,
Жахливі, люті — горя дні...
Що люди обездолені,
Усі з сім'ї щасливої,
Мов дим той вітром віяний,
По світі розійдуться скрізь.
Підуть ген у незнанії,
В краї далеко-дальнії,
Дехто без пристановища,
Немов би та билиночка,
Що в полі осамочена: —
Он там дружину — муж свою,
Й діток дрібних-малесеньких,
Полишить їх. — Ох, сироти!...
Вони забуті й лишені —
Сумній недолі-доленці.

А там знов діти батенька,
Та матір, ой, ріднесеньку,
В хатині десь убогій, он,
В степу широко-тихому,
В країні сумно-журній,

Що наче б Богом милости
В цім світі позабутої.

II

Ось свято-день, чудовий день,
День любій ненці — Матері!
Який же бо, ох, дивний день,
У лютий час — незбагнений...
І скільки ж то синів, доньок,
На віки вже простилися...
І скільки ж то діток малих,
В обіймах, що пестилися...
У матерей ріднесеньких,
Тепер, ох, бідні сироти...
І Бог один, що знає все
Кому, куди шлях стелений?...
А дні сумні і журні дні,
І доля невеселая.

І хто ж подасть їй квітоньку
Чудову й ряснесеньку?
Моїй найкращій і любій,
У цей день свята — Матері?
Коли ж її син ріднесенький
В країні десь далекій, он,
За морями глибокими,
За степами широкими,
За горами високими,
За борами темненькими,
Ніяк непроходимими.

Нестиме, ой, матусенько,
Твій син з країни ген,
Далекої й неznаної...
Нестиме гарну квіточку:
Молитви з серця чистого,
Мов фиміям — пахучую,
Аж до престолу вишнього!
До Бога — Батька доброго,
Над всіми милосердного,
До всіх нас на землі оцій.

III

А ти, моя Матусенько,
Мій незникий образ,

Хоч син Твій на чужинонці
Ти все є живописною!
Бо Ти, моя Матусенько,
Як я маленьким був ще
Учила, щоб любити Тебе
Й молитись до Всевишнього,
До Спаси — Сина Божого;
Ти міцно в Нього вірила
І нині вірна — знаю це.
Матусенько, ох, молюся,
І Ти у журні дні молись,
Молись, не умліваючи,
За сина свого рідного,
Що край свій милий, любий край
Лишив, бо горе, люте зло,
Прогнало в світ, далекий світ,
І син тепер скитаючись...
По чужині далекий, ось,
Чужий і непривітний цій,
Молись у ранок й сийний день,
І в вечер тихий, зоряний,
Аж Бог Творець, що Батько всім
Позволить — зійдемося колись,
В країні нашій рідній ще,
Що горем поневолена:
Наспіє день, великий день,
День воскресення світлого!
І син Твій, ой, Матусенько,
З країни верне дальної
Й зустрінемося у радості,
У чудній неописаній!
В країні вільній з вільними,
В країні, що віки цілі
Томилася в неволениці,
Що думами оспівана,
Журливо своєрідними.
Коли б не дай то, Боже мій,
Не бачить вже, Матусенько,
Тебе, моя ріднесенька,
Коли би син Твій, рідний син,
Зложив десь бйну голову,
В чужій землі й далекий,
В могилі позабутій, ген,
То вір мені, Матусенько,

Що ми ще раз зустрінемося!
Коли б не на цій землі, —
Напевно в славі вічній, там,
Перед престолом Вишнього,
Зо всіми, що були ось тут
Христові Спасу вірними.

29. 3. 45

БЛУДНИЙ СИН

В країні далекій, недоле ж моя, —
Потураний всіми й від всіх,
Голодний і нагий, — непізнаний я,
Негідний караюсь за гріх.
А був я у батька любимий, як син, —
Пішовши у світ — в запомин.

Тепер я караюсь, і мучусь за гріх,
За гріх непростимий, ох, мій!
Без чести, — усіми піднятий на сміх,
В країні далекій чужій.
Ах, любо і мило у батька було,
Добро я змінивши на зло.

Караюсь, бо винен, до злого пристав,
Лишивши хатину свою,
Й садочок вишневий, — тихесенький став
І батька і матір мою.
Недоля і горе гіренький пай мій,
В країні далекій чужій.

Устану й піду я до мого отця,
Скажу: — ось згрішивши — не твій син,
Згрішив проти тебе і Бога Творця,
Пішовши у світ в запомин...
Негідний, щоб стать у порозі Твоїм,
Прийми хоч у слуги свої.

Ідучи, ідучи... садочок і тин...
І хто ж то у вічі мені?
То батько старенький — вертається син...
У серці збудились пісні...
Ох, сину, я думав, що згинув, помер!?
І руки свої розпростер: —

Обнявши, й цілунком святим привітав,
Й ронити став сльози свої...
Ох, син, що умер був — воскреси устав!
Ввійди у чертоги мої!
Ввійди, ой, ви слуги, одіння несіть...
Хай радісні линуть пісні!

1. 6. 44

ЧУЖА ОСІНЬ

Осінь радісна й журлива,
Ой, як різнобарвна осінь.
Тут і хмарно і погідно,
Час-від-часу дощик росить.

На полях убого й сіро,
Городи зате багаті.
Люди товпляться, збирають,
Всенька їжа є у хаті.

Чого тільки забажає
Селянин, хоч все зогнутий,
Хоч піт очі заливає,
Він проте є в добробуті.

Скрізь добра, добра досхочу,
Часто він його й не цінить,
Забуває, що робочий
У фабриці, що без зміни,

Мов той коминар весь чорний,
Що й обличчя не пізнати,
А про сад йому й не сниться,
Така в нього доля, брате.

Осінь радісна і журлива,
Ой, як різнобарвна осінь.
Скільки ж то людей по світі...
Дехто в горю сльози росить.

Дехто мав колись садочок,
І ріднесеньку хатину,
Що пишалася в садочку, —
Полишив — і на чужину...

Бо прогнала лють-недоля,
Мов та мачуха із хати,

В світ далекий, в світ немилий,
Доньку, сина, — друга-брата.

І проводять журну осінь,
Хто зна де, в якому краї...
І гіренькі сльози росять,
Як про рідний край згадає.

Троебрітцен, 10. 9. 44

НЕМАЄ РАДОСТИ

Немає радості:

Коли в повітрі висять чорні хмари
І цілий світ покритий ще імлою,
А люди, люди, мов би ті примари,
В душі немає сонця та спокою.

Немає радості:

Коли неправда пнеться й верховодить,
А праведні дають їй перемогу, —
Жартуючи, не знать — що пошкодить,
Не знаючи, бо мудростю убогі.

Немає радості:

Коли у світ прийшлося йти із хати,
Із рідної, далеко десь за очі...
У дні журби недолю проклинати,
А зло день-в-день сміється і регоче.

Немає радості:

Коли по вулиці ідеш і бачиш:
Як на одній нозі юнак кульгає...
В журбі вдова... а он сирітка плаче...
Хтось без руки, а хтось і дві немає.

Немає радості:

Коли людей, неначе б ту худобу,
У загородь між дротяні забори...
А там людина зміниться в подобу
І станеться... Хай кожен договорить...

Немає радості:

Коли міста і села у руїнах,
Коли у сльозах ще страждуща Мати,
Коли ще діти у неволі гинуть,
Немає радості!... Й ї не можна мати.

К. Міл. 25. 12. 45

Пролинув сорок п'ятий
Бурхливий рік недолі,
О, скільки ж сліз і болів...
На горе був багатий.

Притихли бурі люті.
Здається сонце світить?!
А край наш в цьому світі
Неначе б позабутий.

Новий ось рік не легкий,
Таємний і пророчий...
А нам — у світ за очі...
У чужину далеку.

К. М—ль
31. 12. 45

ВЕСЕЛКА

Коли пролинуть чорні хмари — сірі,
А в небі сонце ясністю засяє,
Тоді Веселка з радістю вітає
Людей, що стомлені життям в зневірі.

У мить одну вона на небосхилі,
Тоді, коли у світі ряд утопій,
Вона звіща: „Не буде вже потопу,
Мій заповіт ще досі в повній силі“.

І кольорити: — Ой, які ж багрові!
А люд дивується: — „Яка ж бо гарна!“
Проте вона: „Ох, дивні ж ви й забавні,
Ще й досі топитеся у власній крові“.

23. 5. 45

Л І Т О М

Немає краще, як то літом,
Побуть в лісу, о, як велично!
Дуби зелені віковічні,
Здається, що не в цьому світі.

Як серце зранене та в болі,
Та ще довкола сумом віє...
Коли вже погасла надія,
То зелене літо будить волю.

Зелений ліс — жива природа,
Тоді, як в цьому світі мука,
Коли брат брата мірить буком,
То в лісі мир і повна згода.

Коли терниста путь-дорога,
Коли зневіра душу губить,
То вліті в лісі мирно й любо.
В нім все живе, все славить Бога.

16. 7. 45

Д О Р О Г А

Доріженько! — Куди не водиш ти?
Ой, скільки ж то приходиться топтати, —
Тебе... не раз не знати як іти?
І в світі цім нема кого питати.

А люди йдуть... ідучи навмання...
Мов та вода з високих гір далеких,
Байдуже йдуть... Без Божого знання,
Проте життя — марудне і нелегке.

Доріженько! Та ще є Правди — Путь.
І в світі цім криві стежки й дороги...
Хто зійде з Правди... ті в незнане йдуть
І мучаться — блукаючи, небоги...

Доріженько! — Куди не водиш ти?
То в бідну хату, то в якісь чертоги.
І тут і там немає доброти,
Немає Правди — Божої дороги.

З 8. 44

С О Н Ц Е

Мандруючи, неначе б в світ за очі,
Мов той дідусь старенький попід тин...
А вітер ввіч — сміючися й регоче: —
„Таких, як ти — сотки... ти не один.“

І сонечко вмить гулькнуло з-за хмари
Та й стало гріть, голубити умить!
Далекий шлях... Завіщо оця кара?...
О, сонечко! Не забува любити!

Тоді, коли в цім світі всяк покине,
Покине брат серед пустель і піль...
Воно з небес святим промінням лине!
Й цілунками осипле звідусіль.

Хоч сумом журним тужить чужина,
Усе чуже — немає друга-брата
І чашу горя п'єш не раз до дна...
Воно пестить, голубить мов би мати.

5. 7. 45

І З Н О В У Л І Т О

І знову літо. — Вбралось чужиною,
Мандруюче далеко аж над Реном.
Душа болить, часом стає німою,
Й штовха щось, писать журливі тремі.

І думаєш — які? Навіщо ці зусилля?
Як багатьох спочили в мертвій тиші.
Хіба про тих, що буруни ще ділять,
Що ще живуть як тіні — мертві душі.

Розсіяні по світі, мов полова,
Якою гонить, розвіває вітер...
За гріх тяжкий. Забули рідне слово,
Божкам чужим віддалились на вітар.

Вода шумить... І знову тепле літо.
А табір наш — доми — червоні мури,
Майдан. Гуляє сонпе. Зелень липи.
Думки, як рій... Про журні дні й понурі.

Або про ті, що лаврами покриті
Були колись... Але яка з них користь?
Як знов земля поорана, порита
Нерідним плугом. Демоном-трактором.

5. 6. 46

СУМУЮЧІ НИВИ

Сумуючі ниви вдягнулися в осінь,
Хоч літо квітчасте й веселе!
Гаї зеленіють і співи пташині...
Чорніють у згарищах села.

Не орані ниви, не сіяне збіжжя,
Плугатар не йде в поле з плугом;
Ох, світ який дивний, ох, світ цей невіжий, —
Пісні не лунають вже — лугом.

Не чуть, щоб дівчата, ідучи додому,
Зо співом верталися з поля...
Не чути й сопілки, ввесь край відчув втому:
Неволя... неволя... неволя...

Не чуть, щоб дідусь десь на призьбі ста-
[ренький: —

Минувшину правив онукам...
Країна у горі... в недолі тяженькій, —
Добро лиш рождається в муках.

14. 6. 44

ОСІНЬ БЛАГОДАТИ

Пройшла весна і золотес літо,
І бронзожовтень миттю пролетів.
У благах ниви — половіло жито,
Ущерть земля вгиналась від плодів.

Скрізь всячини: і ниви і городи,
Безліку всього: овочів, ярин...
Мов килимом, покрив Господь природу,
Він добродійний! — Тільки він один.

Він нам щедрить! — Чи добре, чи лихее
Ми з серця, скарбу нашого виносим...
Й тоді прощає нам, — а серце наше злее:
Пробач! Прости! — Не молимо, не просим.

І вдячності, як мало, ой, для Нього:
За весну, літо й осінь благодати!
Немов би ми зо скарбу — власне свого, —
У ранок в день і як лягаєм спати,

І так весна і літо вмиють пролине,
Й багата осінь з благами своїми,
А в нас нема часу, нема хвилини,
Молитися нам... Для Бога все німі ми.

ВІДЕНЕСТ

Тепер, коли зловісно бурі люті,
Покрили хмарами убогий світ,
І люди наче б Богом позабуті, —
Чекаючи: — Діждемось кращих літ.

Напевно так, бо сонце вічносяйне
На вірних дивиться з високих виж,
А я немов у сні, немов нечаяно,
Прибув між гори мрійно тихих тиш.

І в горах ген гранітно-кристальних,
Сумують журно бори та гаї;
І вірні й там, співаючи похвальні
Пісні хвали — Господні, не свої.

Як тут, так й там, і скрізь, о, милий Боже!
Ти Той самий, і люди ті самі,
Є третє ще — прокляте зло й вороже,
Що сіє в людях злі думки й сумні.

І тішиться, коли зародить осит,
Хабаззя, хваст і гіркости полин;
Як кров'ю людською цю землю зросить,
Як все, що гарне — йде у запомин

Ох, Віденест! — Дні миттю проминали:
Брати і я — жили ми без тривоги,
І осінь жовкла й миттю сіра стала,
Все міниться, лише незмінний Бог.

30. 10. 1940

ЖУРНА ОСІНЬ

Хмари сірі, вітер вие,
Ось і осінь, серце ние,
Плачуть верби, похилились,
Ось зима вже — зажурились.

Зажурилась й журна осінь,
Як бурунні морські хвилі,
Що скалистий беріг росять
Й на вітряних летять крилах.

Журна осінь вже нахилі
І зима вже на порозі,
Вже без листя сумні верби,
Шумлять в лузі кущі лозів.

Хмари сірі, вітер вие...
У бурхливі дні й хвилини,
Тисячі на полі воїв...
А над ними корч калини.

Вие вітер й гне калину,
Хилить він червону вітку.
Із далекої країни
До родини несе вістку.

1943

СПОМИНИ ПРО ЖНИВА

I

Було колись і то ще так недавно,
Як не було жорстокої війни.
Не віриться, чи то: уяви, сни...
Як гарні дні подяки жнив, як славні.

Було церкви, мов квіти, рясні рожі,
Ціла Галичина, відтак Волинь,
Питвом не був гіркесенький полин,
Бо вірні пили чисту радість Божу.

Подяка жнив, які ж то дні веселі,
Як вірні в церкві зібрані були
І скільки ж то подяки, хвали...
Неслись мольби у Божії оселі.

А дім молитви мов би та святиня,
І стіл увесь прикритий благодатю,
Там овочів, ярин так пребагато...
І виноград, мов кров, червоно-синій.

Святий це день: „Подяки за жнива“
І люди прибрані гарненько й чисто.
Сходились всі так свято й урочисто
І пили чашу радості до дна.

Було і діти йшли разом з батьками,
Щоб Богові мольби з сердець занести, —
Йому, Творцеві — Він достойний чести,
Бо Він щедрить обильними жнивами.

II

Сьогодні ми зібрались знову
На день подяки за жнива,
Щоб честь віддати Творцеві Богу,
Прийшли, хто міг і як мога.

Зійшлися, хоч не в ріднім краї,
Бо віра в нас усіх одна,
Любов'ю кожен з нас палає:
Подяку скласти за жнива.

За хліб щоденний та насущний,
За їжу, що дає нам в час,
Хоч скромну — вірим — Всемогущий
На чужині не лишить нас.

Ми віримо й надію маєм,
Хоч сили наші часто малі,
Що й нам ще сонечко засяє
На нашій змученій землі.

Що рідна пісня знов полине
Женців, що з поля будуть йти.
І доля й щастя ще прилинуть
І сонце правди-доброти.

Тому збираємось рік-річно
У день подяки за жнива,
В нас кров селянсько-героїчна,
І віра завжди в нас жива.

III

Жнива, жнива, які ж ох, дивні.
І ми зійшлися на призив.
Бо ми збиратися повинні,
Ми ждемо ще Господніх жнив.

Господніх жнив! Чи чуєш, брате,
І, сестро, й друже дорогий!
Де сам Господь буде збирати
Весь людський труд — і твій, і мій.

Про ті жнива як хочеш знати
Й довідатись про них як слід,
У Слові Божім знайдеш, брате,
Який і твій там буде плід.

Коли Господь свій серп закине
У день великих Божих жнив,
Щоб ти у той день не загинув,
А царство Боже наслідив.

Про тее мусиш сам подбати,
Поможе Божа благодать,
Щоб хоч один сніпок придбати
В цім грішнім світі, щоб нажать.

Тому ми віримо й зібрались,
Зійшлись на Божий тут призив
Зложить подяку й сил набрати,
Бо ждемо ще Господніх жнив.

Троебрітцен 10. 9. 44

В И Г Н А Н К И

Ой, три шляхи широкії
До купи зійшлися.
З України на чужину
Брати розійшлися.
Шевченко

І-ша

Он, там далеко сині гори,
Ой, любі ж то мої Карпати.
Там бук з ялицею говорять...
Там полишились батько й мати.
Коли би знов туди злетіти,
Як пташка та на легких крилах,
Я б цілувала кожную квітку,
Раділа б ними і пестилась.
Не знаю, доля чи недоля
Мене на чужину загнала?
Я бідна мов би та тополя
У полі ось самотна стала.
Коли згадаю край мій рідний,
Чудові гори — Верховину,
Та серце болю не поборить
Й гіренькі сльози часто ринуть.
Коли згадаю — Боже милий!
Як то було в розкішних горах:
Раділо серце, щастям билось.
Тут чужина, марудні змори.
Було не раз у день стосайний,
Як гарно сонечко освітить!
Вкрадалось щось у душу тайне.
Там зелен гай, там цвіти-квіти.
Було не раз піду у ліс той,
Шугну, як ластівка на крилах,
І солов'єм співаю — мій тон
Луна понесла десь у хвилях,
У хвилях шумно-журним Прутом,
Відтак аж ген у тихий Дунай.
Яка ж то розкіш незбагнута

І як же ж жить — про це не думать?
А пісня та полилась в гори
І поміж кручі, дебри, скали...
І серце плаче, не поборе,
Як це усе в уяві стане.
Чи може быть щось краще в світі,
Як в рідному краю бувало?
Було душа сміється в літі
Й зимою горя не зазнала.
Бо рідна пісня, пісня віри,
Що надхнена Господнім духом —
Євангельська! — Бо молодь мрійна
Співала... Хтіла б вічно слухать.
Тепер на чужині. О, Боже!
І часто чужиною віє...
Куди не глянь, усе вороже,
І в серце лізе безнадійність.
Не раз сама працюю в полі,
Нема хвилинки, щоб спочити.
Здається, що на все в неволі.
Ген рідний край!... Тут важко жити.

2-га

Ой, сестро люба з Верховини,
Сумуєш сумом незбагнутим
Про край свій рідний, край єдиний.
І хто ж би міг його забути?
О, степе мій, широко-мрійний,
Що ген на сході десь далеко,
Життя тут наше безнадійне,
Воно якесь сумне й не легке.
Здається шкода жить на світі,
У серце лізе лют, зневіра.
Там десь в степу лишилась мати,
А батько в муках вмер за віру.
А я сама, й не раз здається,
Що вже мені не світить сонце
І тільки степ колись присниться
І мати каже: — „Де ти, донцю?“
Тоді, коли ти, сестро люба,
Співала пісню в милих горах
І голос нісся плесом Прута
Й губився в хвилях — в Чорнім Морі
І степ ловив той дивний гомін,

Раділа я, що ти щаслива!...
Бо в мене руки умлівали...
Неволя все забрала — сливе,
Хіба одне на небі сонце,
Що співчувало й мило гріло.
І веселило журне серце
І ген з блакиту майоріло.
Бач, я зросла, де Чорне море,
Де степ отой широко-мрійний,
Я там зазнала мук і горя,
Життя було вже безнадійне.
Бо рідний край покрили хмари,
Тяглась землею темінь сіра,
І сонні тіні — яничари...
А вітер, вихор ніс зневіру.

Колись і я малою — в мамі,
То дід Онищенко: — „Данусю!
Чи будеш ти любишь Ісуса?
Чи підеш ти Його слідами?“
Сказав: „Дивись, наш степ, як овид,
Як літо пізне — скрізь багрово,
Ми тут прийняли Боже Слово,
Господню Правду — Божий провід.
В Ново-Василівці, де браття
Зібрались слухать Слово Боже.
Но злomu правда скрізь ворожа,
І миттю він підняв прокляття:
На всіх... і я й мої братове
З Тавриди, — ген зима де люта,
А Рябошапку на край світа,
Щоб не ширилось Правди Слово.
Чужі, у рідній хаті милій,
Не дали, щоб молитись Богу,
Закули нас в кайдани люті,
І нас як вигнанців — в дорогу...
Багато горя ми зазнали,
Все за Христа. Він теж ніс муки.
Його — жиди, кязі і дуки
На хрест прибили і розп'яли,
Дивився я старий і сивий
І вісім літ провів в неволі,
Корився долі і недолі,

Служив Христу і був щасливий“.

Тепер, коли у цій країні
Від рідного краю далеко,
Коли згадаю ось слова ці,
В душі стає і мило й легко.

3-тя

І я скажу: Ох, як недавно,
Волине, ой мій рідний краю,
Як то чудово, любо й славно,
Немов в раї, коли згадаю.
Було у вечір літньо-дивний
Зберемося десь над Гориньом,
І пісні линуть — Божі гімни.
І річкою у даль десь линуть.
Які ж то дні були, ох гарні,
Волине ж ти, моя Волине!
Літа летять, летять, як марно,
Неначе б тінь, що в хмарі гине.
Як я згадаю час минулий,
Ох, молодь люба: сестри й браття,
Розбрелись в світ, пішли, линули...
Хотіла б плакати й ридати.

Ох, ні! Не час на зльози нині
У Райху тут, де Мартин Лютер
Колись, мов дзвін отой в святині,
Збудив народ, що був закутий
У пута темряви залізні.
Він вість Євангельську порушив,
Сказав, як Богу будуть вірні,
Він горе й сльози всі осушить.
Він батько боротьби і віри,
Він свій народ вів до освіти,
Він кликав до святих намірів,
Щоб правдою ділились діти.
Але не так судилась доля,
На манівці пішли онуки,
Та й запродалися в неволю,
В нову поганську — горе й муки.
Повіяв вітер сумовитий,
І край весь обернув в руїну,
І ми недолею прибиті,
Далеко ген від України.

— — — — —

Ой, вірте, сестри, вірте щиро
У те, що є ще правда Божа!
Що ми не згинем в грішнім вирі:
Бог не дозволить! — Він допоможе!

Як ті шляхи широкії
До купи зійшлися,
Так ми, сестри, на чужині
Знову віднайшлися.

Ти прибула з Верховини,
А я ген з Волині,
Ти зо степу широкого —
Всі ми сестри нині.
Ти часами заспіваєш...
Ти знову заплачеш...
Ми не сироти, а рідні,
Нехай люди бачать.
Нехай бачать сльози наші
Й чують рідну мову:
Наша пісня не загине,
Не загине й слово.
Нехай бачать, що ми сестри
У чужому краї,
Любим Бога й край свій рідний,
В вірі пробуваєм.

10. 6. 44

З М І С Т

I. ЗМАГАННЯ

Друга буря	5
Налет	6
Змагання	8
Крізь терни	9
Вітри	10
Спомин	11
Молитва	11
Видіння	12
Третя весна	13
Як сон	14
Здавалосьь	15
Пісне!	16
Похмурно	17
Лісова тиша	18
Табір	19
Віriamo	20
Прохання	21
Мир	22
Повінь	23

II. ІЗ РІДНИХ ГІР

Травень в горах	29
Молитва	30
В тиші	31
Здається	32
Ждуть весни	33
Перли	34
П'ята весна	36
В святині тиші	39

III. ЗО СКАРБНИЦІ ПРАВДИ

Зо скарбниці правди	45
Невгасиме сонце	47
Як серце камінь	49
Бажання	50
Наш світ	52
Милість	53
Ой, ні, й ніяк	54

Чаша	55
Все те у Нім	56
В світлі світло	57
Душевні роздоріжжя	58
Скарби	59
На світ родились ми	61
Ось річка тихенька	62
Із циклю Воскресіння	
1) Ісус живе	63
2) У наші дні	64
3) Шоста весна	65
4) Великий день	67
IV. РІЗДВЯНЕ	
Перші зорі	71
Рік річно	72
Ялинка в захисті	74
Місця нема	76
Різдво	78
Пройшли літа	79
Три післанництва	
Небо	80
Земля	81
Люди	82
V. ЧУЖИНОЮ	
Чужиною	87
Блудний син	91
Чужа осінь	92
Немає радості	94
1945	95
Веселка	96
Літом	97
Дорога	98
Сонце	99
І знову літо	100
Сумуючі ниви	101
Осінь благодати	102
Віденест	103
Журна осінь	104
Спомини про жнива	105
Вигнанки	106

